

Сергій Олександрович ГУЛЯР
(до 60-річчя з дня народження)

Доктору медичних наук, професору Сергію Олександровичу Гуляру виповнилося 60 років.

Гуляр С.О. народився на Донеччині. Після закінчення з червоним дипломом Донецького медичного інституту, працював хірургом, анестезіологом у м. Дзержинськ Донецької області, де викладав у медичному училищі (1965-1968). З 1968 по 1973 р. викладав хірургію у Донецькому державному університеті.

Гуляр С.О., в тому числі і як акванавт, виконав перші в СРСР дослідження в підводних лабораторіях “Іхтіандр-66-68”, що ввійшли до десятки світових лідерів. Він виявив фазність адаптації до гіпербарії, що згодом стало визнаним підґрунтям для розробки оптимізованого режиму довготривалого перебування під водою (1966-1967).

У 1971 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: “Функциональные сдвиги в организме человека при пребывании в подводных лабораториях на малых глубинах”.

З 1973 по 1980 р. працював молодшим, а потім старшим науковим співробітником лабораторії прикладних проблем (зав.

А.З.Колчинська), а з 1980 р. - завідувачем лабораторії, відділу підводної фізіології Інституту фізіології ім О.О. Богомольця НАН України. Сергій Олександрович вивчає фізіологічні механізми адаптації організму людини до екстремальних умов довкілля: підводних, гіпербаричних, морських, гірських, арктичних, антарктичних, радіаційно та хімічно забруднених. Уперше у світовій практиці занурень у підводній лабораторії “Чорномор” та на глибинах континентального шельфу ним було охарактеризовано кисневі режими організму людини за умов підвищеного тиску багатоконпонентних газових сумішей. Розкриття патогенезу “інтегрального синдрому високого тиску” дозволило розробити лікувально-профілактичні заходи щодо збереження здоров’я і працездатності акванавтів, підвищення ефективності та безпеки їх праці.

У 1983 р. С.О. Гуляр захистив докторську дисертацію “Респираторные и гемодинамические механизмы регуляции кислородных режимов организма человека при гипербарии”.

Всупереч традиційному підходу до застосування підвищеного вмісту кисню в дихальних газових сумішах, що вів до розвитку “кисневої” патології, С.О. Гуляром доведена відсутність артеріальної гіпоксемії при нормоксії дихального середовища підвищеної густини. Він запропонував новий ефективний метод біологічної корекції парціального тиску кисню в гіпербаричних умовах за даними динамічного аналізу кисневих режимів організму.

Опрацювання оригінальних методичних прийомів дозволило розробити для умов реальних шельфових занурень в Арктиці експертну систему розрахунку енерговитрат акванавтів та режимів їх праці. Під час унікальних досліджень дихання людини у гіпербаричному неоновому середовищі на глибинах, еквівалентних 2500 м (за гелієм), та екстремальній його густині було виявлено та описано невідомий раніш респираторний синдром високого опору, провідним феноменом якого є осциляції дихальних потоків у бронхах (1988).

Результатом роботи у галузі підводної фізіології стали монографії: “Организм че-

ловека и подводная среда” (1977) та “Транспорт респираторных газов при адаптации человека к гипербарии” (1988).

В розробленій С.О. Гуляром технології реабілітації здоров'я акванавтів після сатураційних занурень на глибинах континентального шельфу принципово новим внеском була експериментально доведена можливість використання адаптації до високогірної гіпобарії для прискорення реадaptaції після тривалої гіпербарії. На початку 90-х років було створено теоретичне підґрунтя С.О. Гуляром комплексної технології забезпечення працездатності та безпеки людини у підводних умовах.

З 1996 р. С.О. Гуляр розробляє нові напрямки досліджень, пов'язані з екологічною, морською та антарктичною медициною. Він очолив напрямок “Антарктична медицина”, ставши його першим науковим керівником. Було досліджено нові феномени, що виникають під впливом довготривалого перебування в Антарктиді в регуляції серцево-судинної системи, мінерального балансу, індивідуальної та групової психології, а також виконано перші наукові підводні занурення в акваторії станції “Академік Вернадський”.

Вивчаючи антиоксиданти як захист вододозазів-глибоководників, С.О. Гуляр уперше побачив зв'язок між їх протиперекисною дією на клітинній мембрані та біофізичним впливом поляризованого світла, яке також впливає на її молекулярну реконфігурацію (1998). Поглиблення досліджень у цьому напрямку дозволило розробити фундаментальне підґрунтя для фізіотерапії БІОПТРОН-поляризованим світлом. Зокрема, у творчій співдружності з Ю.П. Лиманським доведено факт рецепції поляризованих електромагнітних хвиль точками акупунктури, що дало можливість запропонувати для практичного використання технологію неінвазивної анальгезії. Подальші дослідження дали змогу розробити концепцію функціональної системи електромагнітної регуляції організму (2000). Такий підхід зробив можливим використання електромагнітної поляризації для лікувального впливу на вісцеральні системи, корекції розладнать імунітету, синдрому електромагнітної депривації. С.О. Гуляру вдало-

ся знайти спільні ознаки патофізіологічних механізмів розвитку станів, що виникають при гіпербарії та електромагнітній депривації, що уможливило успішне клінічне впровадження теоретичних розробок.

Дані досліджень останніх років знайшли відображення у монографіях “Антиоксидантный профиль и долголетие” (1999); “БИОПТРОН-цветотерапия” (1999); “БИОПТРОН: теория, практика, перспективы” (наук.ред.,1999); “Боль и БИОПТРОН: лечение болевых синдромов поляризованным светом” (2000, зі співавт.); “Лечение болевых синдромов цветным поляризованным светом” (2002, зі співавт.); “Введение в медицинские технологии” (2002).

Останніми роками С.О.Гуляр здійснив дослідження людини у екстремальних умовах переходів старослов'янським човном – козацькій чайці (2000-2002 -“Шлях з варяг у греки” та Київ - Тамань).

Беручи участь у 70 наукових експедиціях, С.О. Гуляр накопичив величезний досвід, який узагальнив у 225 наукових публікаціях в Україні та за кордоном. Його обрано до Американського і Європейського товариств підводної та гіпербаричної медицини, Американського національного географічного товариства, академій технологічних наук та інформатики України, до редколегій “Антарктичного бюлетеня” та журналу “Рідна природа”. Сергій Олександрович є засновником серії книг “Высокие технологии долголетия”. Його діяльність належно оцінена Президентом і Церквою України, він нагороджений орденом Архистратига Михаїла.

С.О. Гуляр пройшов важкий шлях подолання перешкод, природних і людських – нерозуміння і протидії, включаючи перепони тотальної секретності, що процвітала за радянських часів. Підводна фізіологія країн СНД вдячна С.О. Гуляру за те, що йому вдалося вирішити проблему десекретизації, яку він вчасно ініціював.

Не всі його задуми ще здійснилися, та творчу особистість неможливо втримати, і ще є час.

Щиро вітаємо ювіляра, бажаємо йому здоров'я, щастя та успіхів у реалізації творчих задумів на користь науки та людства.